

**İlköğretim İkinci Kademe Öğrenim Görmekte Olan
Öğrencilerin Genel Benlik Saygılarının Öğrenci Başarısı ve Bazı
Değişkenler Açısından İncelemesi**

**A Study on General Self-Esteem of Primary School Second-Level
Students with respect to Student Success and Some Variables**

Ercan YILMAZ 1*, Ruhi YİĞİT 2***, Eyüp YURT

Özet

Bu araştırmanın amacı, İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin genel benlik saygılarının öğrenci başarısı ve cinsiyet, yaş, kardeş sayısı ve okulun bulunduğu yer gibi bir kısım değişkenler bakımından farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymaktır. Araştırma verileri Benlik saygısı ölçeği ve *Başarı Tespit Sınavı* Ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma genel tarama modeline uygun olarak desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu, Konya’da yer alan farklı ilköğretim kurumlarında öğrenim görmekte olan 978 kız, 1022 erkek öğrenci olmak üzere toplam 2000 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmaya katılan öğrenciler tesadüfî örneklem yöntemi ile seçilmiştir. Öğrenciler çalışmaya veri tabanına yüklü çevrimiçi ölçekleri doldurarak katılmışlardır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara bakıldığında; İlköğretim öğrencilerinin genel benlik saygısının okul yerleşim yerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı, büyükşehirlerde oturan öğrencilerin genel benlik saygısı puan ortalamalarının köylerde anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. İkinci bulguda ilköğretim öğrencilerinin genel benlik saygılarının cinsiyetleri bakımından farklılaştığı, kız öğrencilerin genel benlik saygıları, erkek öğrencilerinkine göre anlamlı seviyede daha yüksek çıkmıştır. Araştırmadan elde edilen başka bir bulguda ise İlköğretim öğrencilerinin saygıları ile BTS puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki elde edilmiştir. Araştırmadan elde edilen son bulguda ise İlköğretim öğrencilerinin genel benlik saygısı puanlarının kardeş sayısına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı ile başarı güdüsü puanlarının sınıf seviyesine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir.

Anahtar Sözcük İlköğretim öğrencileri, Genel Benlik Saygısı, Akademik Başarı

* ** Doç. Dr. Necmettin Erbakan Üniversitesi, AKEF, Eğitim Bilimleri Bölümü, ercanyilmaz70@gmail.com

*** Dr. Emniyet Genel Müdürlüğü, dr.ruhi-yigit@hotmail.com

Arş. Gör. Necmettin Erbakan Üniversitesi, AKEF, Eğitim Bilimleri Bölümü, eyupyurt@gmail.com

Abstract

You need to insert an English abstract into this section following account exactly The purpose of this study is to find out whether general self-esteem levels of primary school second-level students differentiate in terms of student success and some variables such as gender, age, number of siblings and location of school. Research data was collected by Self-esteem scale and Achievement Assessment Test (AAT) scale. The research was designed in accordance with general screening model. The study group of the research was 2000 students – 978 girls and 1022 boys – studying at different schools in Konya. Students participated in the study were selected through a random sampling method. Students took part in the study by completing the online questionnaires stored on the database. First finding from the study indicated that self-esteem of primary school students differentiated significantly according to the location of school and that students living in metropolises had significantly higher self-esteem scores than those of students living in villages. Second finding revealed that general self-esteem of primary school students differentiated with respect to gender, that is, self-esteem levels of girls were significantly higher compared to boys. Another finding from the research showed a significant positive relationship between general self-esteem and AAT scores of students. Final finding of the research was that general self-esteem scores of students did not significantly differentiate according to the number of siblings and their achievement motive scores did not significantly differentiate in terms of grade level.

Keywords: Academic Success, Primary Education, General Self-Esteem

Giriş

Öğrencilerin öğretim sürecindeki genel başarısını açıklayan birçok değişken vardır. Bu değişkenlerden biriside genel benlik saygısıdır. Çünkü bireyin benlik saygısı düzeyi, öğrenme yaşantısını etkileyen önemli boyutlardan birisidir (Küçük, 2010: 37).

Benlik, kişinin varlığının ve deneyimlerinin bilinçli olarak algılanan bütün yönlerini kapsamaktadır (İnanç ve Yerlikaya,2008). Benlik saygısı, psikoloji literatüründe "kendilik anlayışı", "benlik tasarımı", "benlik kavramı", "özsaygı", "öz-kavram"; kamuoyunda ve günlük yaşamda "güven duygusu" ya da "kendine güven" olarak isimlendirilen, insan kişiliğinin temelinde olan, birey için en önemli algı, duygu ve düşüncelerin bir bütünüdür (Öner 1996:1). Benlik saygısı, bireyin benlik imgesi ile ideal benliği arasındaki farkı değerlendirmesidir. Bireyin kendisini nasıl algıladığı ile olmak istediği benliği arasındaki fark, o bireyin özsaygı düzeyini verir (Pişkin, 2003:95,123). Benlik saygısı, kişinin kendini değerlendirmesi sonunda

ulaştığı benlik kavramını onaylamasından doğan beğeni durumudur (Yörükoğlu, 1998:105). Benlik, kendimizi ayrı bir birey olarak tanımamızı sağlayan tüm özellikler, yaşantılar dizgesi; bir insanın düşünebilen, duyabilen, eylemde bulunabilen ayrı bir varlık olarak kendini fark etmesi olarak tanımlanır (Onur, 1986:277). Benlik saygısı ise; bir insanın kendi benlik kavramını, benlik özelliklerini beğenmesi, benimsemesi, onaylaması, insanın kendinden hoşnut olması, kendini olumlu, değerli ve sevmeye değer bulma düzeyidir. Bireyin yaşantılarını algılayış biçimini, diğer insanlar tarafından olumlu değerlendirilmek ve kabul görme gereksinimi önemli ölçüde etkilemektedir. Bu yaşantıları sonucu birey kendisine değer verme duygusunu geliştirmektedir. Bir kez oluştuktan sonra ise diğer insanların değerlendirmelerinden bağımsız olarak varlığını sürdürebilmektedir (Geçtan, 1984:134). Çuhadaroğlu (1985:107,108) ise benlik saygısı kavramının kişinin kendini tanıması ve gerçekçi olarak kabul etmesi sonucu gücünü fark etmesi ve kendini benimsemesi, bununla birlikte kendine karşı duyduğu sevgi, saygı ve güven duygularından oluştuğunu ifade eder. Benlik saygısı bireyin doğuştan getirdiği biyolojik özelliklerinin çevresiyle etkileşimine ve deneyimlerine bağlı olarak gelişir ve değişir. Benlik saygısının gelişiminde en önemli değişken bireyin aile ortamı ve anne baba tutumudur. Rogers (1951)' a göre benlik saygısının gelişimi bireyin ebeveynleri ve kendisi için önemli olan diğer kişilerle olan etkileşimine bağlıdır. Koşulsuz sevgi içerisinde büyüyen bireyler olumlu bir benlik bilinci geliştirebilirler (Akt: Yalım, 2001). Çocuklar, anne ve babalarına karşı büyük bir güven duyarlar. Bu durumun bir sonucu olarak, çocuklar özellikle anne ve babalarının değerlerini koşulsuz olarak kabul etme eğilimindedirler. Nitekim çocukların bilişsel gelişimi ile ilgili önemli araştırmalar yapmış olan Piaget, 10 yaşına kadar olan dönemde çocukların değerlerinin başkalarına bağımlı olduğunu ve onların bu değerleri sorgulamadan kabul ettiklerini savunmuştur (Senemoğlu, 1997:60,62). Anne ve babasını kendine model alan çocuk olumlu ya da olumsuz kişilik özelliği geliştirebilir. Sağlıklı aile ortamında sevgi ve anlayış içerisinde büyüyen çocuk gelişimi için gerekli olan deneyimleri elde edebilir. Özsaygısını kazanarak hoşgörülü olmayı, sevilerek sevmeyi, alıcı ve bencil olmaktan kurtularak paylaşmayı öğrenebilir. Ebeveynin çocuğu sevip sevmemesi; çocuğun öğretmeninin sevgi, saygı ve beğenisinin

kazanıp kazanmaması; yaşatlarının onu kabul ya da reddetmesi, elde ettiği başarılar karşısında ödüllendirilmesi, dış görünüşü, kültürel düzeyi, yaşanılan çevre öz kavramı gelişiminin belirleyicileridir. Benlik saygısı yalnızca başkalarının birey hakkındaki görüş ve değerlendirmelerini yansıtan bir ayna değildir. Birey, başkalarının kendisi ile ilgili görüş ve değerlendirmelerini kendi duygu, düşünce, gözlem ve algılamalarıyla karşılaştırarak bir senteze gider ve böylece bir bütüne ulaşır (Öner 1996:1). Bu süreçte bireylerin bireyin benlik imgesi ile ideal benliği arasındaki farkı nasıl değerlendirdikleri ve bu farkın onların duygusal dünyalarını nasıl etkilediği de ayrıca önem taşımaktadır (Pişkin,-2003:-95,-123). Bu farkın ortaya çıkardığı benlik saygısının yüksekliği ve düşüklüğü bireyin sahip diğer özellikleri etkileyebilmektedir.

Benlik saygının yetersiz olan bireyler, kendilerini değersiz ve yetersiz gören, olaylarla başa çıkma güçlerinin olmadığını düşünen, çevreden çabuk etkilenen, inanç ve tutumlarını kolaylıkla değiştiren bireyler, düşük benlik saygısına sahiptirler. Bu bireyler günlük yaşamda karşılaştıkları streslerle başa çıkmada güçlük çekerler ve bu duygularını kontrol etmekten uzaktırlar. Benlik saygısı düzeyi yüksek olan bireyler ise gerek sosyal ilişkilerinde gerekse okul çalışmalarında daha girişimci, daha güvenli ve daha ataktırlar. Yeni şeyler öğrenmeye daha meraklıdırlar ve yeni durumlarla karşılaşmaktan kaçınmazlar. Benlik saygısı düzeyleri düşük öğrenciler ise bunların aksine, kendilerine daha az güven duyar ve onlardan istenenleri başaramayacakları duygusunu daha yoğun yaşarlar. Bu nedenledir ki, başarısızlık sonrası oluşacak doğal mahcubiyet duygusunu yaşamamak için bu gibi riskli durumlardan kendilerini sürekli olarak uzak tutmaya çalışırlar (Pişkin, 2003:95,123).

Benlik saygısı çocuğun doğuştan getirdiği biyolojik özelliklerinin çevresiyle etkileşimine ve deneyimlerine bağlı olarak gelişir ve değişir. Önce anne, baba ve diğer aile bireyleri gibi çocuğun hemen yakınındaki kişilerin, daha sonra arkadaş ve öğretmenlerin davranışlarıyla şekillenir (Hechtman ve ark 1980:478,483).Birçok araştırma ailenin (Akbaba, 1988; Demo, Small & Williams, 1987:705,715) ve okul çevresinin (Hoge, Smit & Hanson, 1990:117,127) benlik algısının gelişimi üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Wylie (1979) öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerinde algıladıkları sosyal statü, sosyal davranışlar ve okul başarısını içeren

birçok okulla ilgili değişken ile kendilerini çeşitli açılardan değerlendirmeleri arasında ilişki olduğunu ifade etmektedir (Akt. Scott, Murray, Mertens & Dustin, 1996:286,292).

İçinde yaşadığımız kültürde insan, başarısına göre değerlendirilmektedir. Bu değerlendirme zamanla kültürel bir baskı halini almaktadır. Bu kültürel baskının hissedilmesi ise ilkokul yıllarından itibaren başlamakta ve çocuklar başarılı ve başarısız olarak adlandırılmaktadır (Baran, 1995:13,15).Okul öğrencilerden belirli bir ilgi ve çalışma şekilleri bekler; öğrenci çalıştığının ve öğrendiğinin sonuçlarını göstermek zorundadır. Okul başarısı veya başarısız olarak okuldan atılma, öğrencinin daha sonraki hayatını tümünden etkileyecektir (Ergün, 1987:58,59). Ayrıca olumsuz benlik kavramı ve okul başarısızlığı arasında anlamlı ilişki olduğunu belirten araştırmalar da vardır (Martin, 1975; Faunce, 1984; Akt: Orbay, 1996, 51).

Açıklamalardan da anlaşılacağı gibi benlik saygısı bireylerin birçok özelliklerini etkileyebilecek güce sahiptir. Bu araştırma da öğrencilerin genel benlik saygılarına etki edebilecek bazı değişkenleri ve benlik saygısının akademik başarıyla ilişkisini araştırmayı amaçlamaktadır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama, İki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi belirlemek ve neden-sonuç ile ilgili ipuçları elde etmek amacıyla yapılmaktadır (Büyüköztürk vd. 2008). Araştırmada ilköğretim öğrencilerinin genel benlik saygıları bazı değişkenler açısından incelenmiştir. Ayrıca genel benlik saygısı ile Başarı Tespit Sınavı BTS puanı arasındaki ilişki hesaplanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Konya’da yer alan farklı ilköğretim kurumlarında öğrenim görmekte olan 978 kız, 1022 erkek öğrenci olmak üzere toplam 2000 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmaya katılan öğrenciler tesadüfî örneklem yöntemi ile seçilmiştir. Öğrenciler çalışmaya veri tabanına yüklü çevrimiçi ölçekleri doldurarak katılmışlardır.

Veri Toplama Araçları

Benlik Saygısı Ölçeği: Araştırmada öğrencilerin genel benlik saygılarının belirlenmesinde Coopersmith tarafından geliştirilen ve Pişkin (1997) tarafından Türkçe 'ye uyarlanan Benlik Saygısı Ölçeği (Coopersmith Self-esteem Inventory) kullanılmıştır. Ölçek 58 madde ve 6 boyuttan (Genel benlik saygısı, Sosyal benlik saygısı, Ev-aile benlik saygısı, Akademik benlik saygısı, Yalan maddeler ve Kısa form) oluşmaktadır. Ölçeğin 6 boyutu ayrı ayrı ölçekler olarak kullanılabilmekte ve bunlara ilişkin toplam puanlar alınabilmektedir. Bu çalışmada da ilköğretim öğrencilerinin genel benlik saygısını ölçmek için ölçeğin “genel benlik saygısı” boyutu kullanılmıştır. Bu boyut 26 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte her bir maddenin cevaplanmasında evet ya da hayır seçeneği bulunmaktadır. Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin yapılan test tekrar test çalışması sonucunda ölçeğin güvenirlik katsayısı 0,85 olarak bulunmuştur. Cinsiyete göre yapılan güvenirlik çalışmasında ise ölçeğin Kuder Richardson-20 güvenirlik katsayısı kızlar için 0,91 ve erkekler için ise 0,80 olarak bulunmuştur (Coopersmith, 1959, Akt: Pişkin, 1997). Ölçeğin Türkçe formunun güvenirlik çalışmasında ise Pişkin, 190 İngiliz ve 315 Türk olmak üzere toplam 505 öğrenci üzerinde araştırma yapmıştır. Araştırma sonunda ölçeğin Kuder –Richardson-20 formülü ile elde edilen güvenirlik katsayı 0,81 olarak bulunmuştur (Pişkin, 1997).

Başarı Tespit Sınavı: Öğrencilerin başarılarının belirlenmesinde Başarı Tespit Sınavı (BTS) puan ortalamaları kullanılmıştır. BTS sınavları Milli Eğitim Müdürlüklerinin kontrolü altında yapılmaktadır. Öğrencilerin BTS puanları Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün izni ile çalışmaya katılan öğrencilerin okul idarelerinden alınmıştır.

Verilerin Analizi

İlköğretim öğrencilerinin genel benlik saygılarını bazı değişkenler açısından incelenmesinde elde edilen veriler SPSS 18.0 Programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öğrencilerin genel benlik saygılarının okul yerleşim yerine, kardeş sayısına, sınıf seviyesine göre incelenmesinde tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Öğrencilerin genel benlik saygılarının cinsiyete göre incelenmesinde ise bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Ayrıca öğrencilerin genel benlik saygıları ile BTS puanları arasındaki ilişkinin belirlenmesinde Pearson Corelasyon katsayısı hesaplanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, araştırmanın amaçlarına ilişkin yapılan istatistiksel analizler sonucunda ulaşılan bulgulara ve yer verilmiştir.

Tablo 1. Okulun Bulunduğu Yerleşim Türü Değişkenine Göre Öğrencilerinin Genel Benlik Saygı Puanlarının Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

Test	Yerleşim Yeri	N	X	ss	F	P	Gruplar Arası Fark
Genel Benlik Saygı	1. Köy	315	32,97	7,58	2,79	0,039	1-4
	2. Kasaba	504	34,40	6,94			
	3. İlçe Merkezi	825	33,92	8,06			
	4. Büyükşehir İlçe Merkezi	356	34,43	7,56			

Yapılan Anova testi sonuçlarına göre ilköğretim öğrencilerinin genel benlik saygısı puanlarının okul yerleşim yerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak için yapılan Scheffe testi sonucuna göre, büyük şehir ilçe merkezindeki ve köydeki ilköğretim öğrencilerinin genel benlik saygısı puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark söz konusudur.

Tablo 2. Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrencilerinin Genel Benlik Saygı Puanlarının Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

Test	Cinsiyet	N	X	Ss	t	p
Genel Benlik Saygı	Kız	978	34,93	7,33	11,42	0,000
	Erkek	1022	33,08	7,82		

Yapılan testi sonucuna göre ilköğretimde, kız öğrencilerin genel benlik saygıları, erkek öğrencilerinkine göre anlamlı seviyede daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 3 Öğrencilerin kardeşe sayısı Değişkenine Göre Genel Benlik Saygı Puanlarının Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

Test	Kardeş sayısı	N	X	SS	F	P	Gruplar Arası Fark
Genel Benlik Saygı	1. 1 kardeş	50	32,80	7,76	1,29	0,270	-
	2. 2 kardeş	450	34,48	8,01			
	3. 3 kardeş	759	33,93	7,67			
	4. 4 kardeş	393	34,18	7,21			
	5. 5 kardeş ve üstü	341	33,43	7,50			

Yapılan Anova testi sonuçlarına göre ilköğretim öğrencilerinin bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin sınıf seviyesi Değişkenine Göre Genel Benlik Saygı Puanlarının Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

Test	Sınıf Seviyesi	N	X	SS	F	P	Gruplar Arası Fark
Genel Benlik Saygı	1. 6. Sınıf	631	33,84	7,75	0,920	0,399	-
	2. 7. Sınıf	668	34,31	7,59			
	3. 8. Sınıf	701	33,80	7,59			

Yapılan Anova testi sonuçlarına göre ilköğretim öğrencilerinin başarı güdüsü puanlarının sınıf seviyesine göre bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir.

Tablo 5. İlköğretim Öğrencilerinin Genel Benlik Saygıları İle Başarıları Arasında Nasıl Bir İlişki

BTS puanı		
Genel Benlik Saygısı	r	0,156**

P<0,001

İlköğretim öğrencilerinin genel benlik saygıları ile BTS puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Başka bir ifade ile ilköğretim öğrencilerinin genel benlik saygıları arttıkça başarıları da artmaktadır.

Sonuç ve Tartışma

Elde edilen ilk bulguya göre İlköğretim öğrencilerinin genel benlik saygısı puanlarının okul yerleşim yerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Büyükşehirlerde oturan öğrencilerin genel benlik saygısı puan ortalamaları köylerde oturanlarından yaşayan anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Büyükşehirlerde oturan öğrencilerin köylerde oturanlara göre eğitim ve sosyal açıdan daha iyi şartlara sahip olduğu, anne ve baba eğitim seviyelerinin daha yüksek olacağı ve çocuklarına karşı daha olumlu bir tutum sergileyecekleri beklenen bir olgudur. Ayrıca büyükşehirlerde okuyan öğrencilerin köylerde oturanlara göre daha az kontrol ve baskı altında kalabilecekleri değerlendirildiğinde elde edilen bulgu da beklenen bir olgudur. Yapılan literatür araştırmasında bulgumuzu destekler nitelikte ve benlik saygısı bakımından büyük şehirlerde okuyan öğrencilerin benlik saygısı puanlarının köylerde oturanlardan yüksek olduğunu gösteren bulgulara. Bunlardan biri olan ve Bingöl ve arkadaşları (2007:43,52) tarafından yapılan çalışma sonucunda elde edilen sonuç bu araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Öğrencilerin yaşadıkları yere göre benlik saygısı puan ortalamalarına bakıldığında; şehirde yaşayan öğrencilerin puanları, ilçe ve köyde yaşayanların puanlarından yüksek bulunmuştur. Aynı şekilde diğer benzeri araştırmalar sonucunda bu araştırma bulgularına benzer sonuçlar elde edilmiştir (Kahriman 2005:1,Yılmaz ve Ekinci 2001:2, Karaaslan 1993:21,30,50, Çetin ve ark.1990).

Araştırmadan elde edilen ikinci bulguda ilköğretim öğrencilerinin benlik saygılarına cinsiyetleri bakımından bakılmış ve kız öğrencilerin genel benlik saygıları, erkek öğrencilerinkine göre anlamlı seviyede daha yüksek bulunmuştur. Araştırmada elde edilen bulgulara paralel ve destekler nitelikteki araştırmalara bakıldığında; Korkmaz (1996:89,90) ve Suveren (1995:67) ile Başkara (2002:82,83) tarafından yapılan çalışmalarda da, kadınların benlik saygısı düzeyleri erkeklerden daha yüksek bulunmuştur. Araştırmamızdan elde edilen bulgulardan farklı bulguların elde edildiği çalışmalar da mevcuttur;

Yapıcı (2007:297) erkeklerin benlik saygısı düzeylerinin kadınlardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aynı şekilde Kanada'da yapılan bir araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin benlik saygısı düzeyi ile cinsiyet arasında erkek öğrenciler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur (Khanlou 2004:404,411). Erkek öğrencilerin daha yüksek benlik saygısı puanına sahip oldukları görülmüştür. Aktivitelerin benlik saygısına olumlu etkiler yaptığı gözlenmiştir. (Chubb ve ark. 1997:113,129). Çalışmasında da benlik saygısı puanları erkek öğrencilerde kız öğrencilerden yüksek bulunmuştur.

Karagöllü (1995:95)'nın yaptığı araştırmada ilkökul öğrencilerinin cinsiyet ve sınıflarına göre benlik saygıları incelenmiş ve cinsiyete göre benlik saygısının değişmediği görülmüştür Çankaya (2007), öğrencilerle ilgili yaptığı, çalışmalarında da aynı sonuçlara ulaşmıştır. Bir diğer araştırmada Pişkin (1996;21,35), İngiliz ve Türk öğrenciler üzerinde yaptığı araştırmada benlik saygısı üzerinde cinsiyet değişkeninin etkili olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Yapılan bazı çalışmalarda ise Yüksekaya (1995:81) ve Maşrabacı (1994:126,127). Cinsiyete göre benlik saygısı arasında anlamlı bir fark olmadığı belirtilmiştir Çuhadaroğlu (1985:107,108)'nun gençlerde benlik saygısına ilişkin yaptığı çalışmada kız ve erkek öğrenciler arasında fark bulunmadığı ancak kızların benlik algılarındaki sürekliliğin anlamlı ölçüde yüksek olduğu görülmüştür. Benzer bir bulgu Çetin, Sürmeli ve Burkovik (1990)'in araştırmasında da elde edilmiştir. Lise çağındaki ergenlerin benlik saygılarının incelendiği araştırmada cinsiyetler arasında bir farklılık görülmemiş sadece benlik saygısının sürekliliği konusunda kızlarda anlamlı yükselme görülmüştür. Cinsiyete göre benlik saygısı düzeyinin belirlenmesi noktasında çalışma sınırlılıklarına ve ölçme araçlarına göre farklı sonuçların elde edilmesi, aynı zamanda benlik saygısı olgusunun tek boyutlu olmadığını da ortaya koymaktadır. Bununla birlikte elbette ki toplumun kadın ve erkeklere yüklediği toplumsal cinsiyet rolleriyle olası ilişkisinin de göz ardı edilmemesi gerekir.

Araştırmadan elde edilen başka bir bulguda ise İlköğretim öğrencilerinin Genel benlik saygıları ile BTS puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Başka bir ifade ile ilköğretim öğrencilerinin genel benlik saygıları arttıkça akademik başarıları da artmaktadır. Genel benlik saygısı yüksek olan öğrencilerin öğrenme

ve okula karşı olumlu bir tutum geliştirecekleri ve bu durumun da akademik başarılarına yansıtacağı beklenmesi gereken bir durumdur. Zira yüksek benlik saygısına sahip öğrenciler eğitim ortamında daha girişken, katılımcı, sorgulayıcı ve başarı odaklı olacaklardır. Benlik saygısı düzeyi yüksek olan bireyler gerek sosyal ilişkilerinde gerekse okul çalışmalarında daha girişimci, daha güvenli ve daha ataktırlar. Yeni şeyler öğrenmeye daha meraklıdırlar ve yeni durumlarla karşılaşmaktan kaçınmazlar. Benlik saygısı düzeyleri düşük öğrenciler ise bunların aksine, kendilerine daha az güven duyar ve onlardan istenenleri başaramayacakları duygusunu daha yoğun yaşarlar. Bu nedenledir ki, başarısızlık sonrası oluşacak doğal mahcubiyet duygusunu yaşamamak için bu gibi riskli durumlardan kendilerini sürekli olarak uzak tutmaya çalışırlar (Pişkin, 2003:95,1232). Literatüre bakıldığında elde edilen bulguya paralel ya da daha farklı pek çok çalışmaya rastlanmıştır. Araştırmada elde edilen bulguyu destekler mahiyette, Carr, Borkowski ve Maxwell (1991:108,118) in çalışmasında, üçüncü ve beşinci sınıflardan yaş ortalaması 9.7 olan 98 başarılı, 102 başarısız toplam 200 öğrenci alınarak benlik saygıları incelenmiş, başarılı öğrencilerin benlik saygısı puanlarının başarısız olanlardan anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur. Slee (1995:57,62) ise 213 öğrenci üzerinde çalışmış ve genel benlik saygısı yüksek olduğunda akademik başarının yüksek, düşük olduğunda akademik başarının düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Woodward (1992:193,194), 26 yaş ve üzerindeki 183 yetişkin üniversite öğrencisine Rosenberg Benlik Saygısı Envanteri'ni uygulamış ve öğrencilerin benlik saygısı ile akademik başarıları arasında pozitif bir korelasyon bulmuştur. Ayrıca araştırmadan elde edilen bulguyu destekler tarzda, Sever ve arkadaşları (1991:1,8), Yüksekaya (1995:85) nın çalışmalarında benlik saygısı ile akademik başarı arasında pozitif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Wiggins (1987:128,133), öğrencilerin akademik başarılarıyla benlik saygıları arasında pozitif bir korelasyon bulmuş ve akademik başarı için sağlıklı bir benlik kavramının gerekliliğini vurgulamıştır. El-Anzi (2005)nin Kuveyt'teki Temel Eğitim Koleji'nde (Basic Education College) 400 öğrenci üzerinde yaptığı “Kuveyt Öğrencilerinin Akademik Başarıları ile Kaygı, Benlik Saygısı, iyimserlik ve Kötümserlik Durumları Arasındaki ilişki” konulu araştırmada, öğrencilerin benlik saygıları ile ders başarıları arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki (% 24)

bulunmuştur. Midgett ve diğerlerinin (2002) Ontario'daki (Kanada) 316 ilköğretim dördüncü ve yedinci sınıf öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmada Benlik Saygısı düzeyleri ile ders başarıları arasında olumlu bir ilişki bulunmuştur. Araştırma bulgularından farklı bulguların elde edildiği araştırmalara da rastlanmıştır. Wilson ve Fasko'nun (1992:131,138) yaptığı araştırmada 218 lise öğrencisi ele alınmış ve standart bir başarı testi uygulanmıştır. Öğrencilerin benlik saygısı puanları ile başarı testi sonuçları arasında anlamlı düzeyde bir korelasyon görülmemiştir.

Araştırmadan elde edilen diğer bulgularda ise İlköğretim öğrencilerinin genel benlik saygısı puanlarının kardeş sayısına göre ve başarı güdüsü puanlarının da sınıf seviyesine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında; İlköğretim öğrencilerinin benlik saygıları ile akademik başarıları arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. İlköğretim dönemi kendinden sonraki dönemlere de yön vereceğinden eğitimciler tarafından önemsenmesi gerekir. Okul başarısı veya başarısız olarak okuldan atılma, öğrencinin daha sonraki hayatını tümünden etkileyecektir (Ergün, 1987:131). Orbay (1996:51), sorun davranışları ile birlikte okul başarısızlığı olan çocukların benlik kavramlarının daha olumsuz olduğunu belirtmiştir. Düşük puanlı benlik saygısının psikolojik yardıma gereksinimi olan öğrencilerin tanınmasında ve ayırt edilmesinde önemli ipucu olacağı düşünülmektedir. Benlik saygısının hangi ortamlarda değişebileceği ve geliştirilebileceği ile ilgili araştırmalar yapılmalıdır. Sağlıklı bir toplum için kişinin benlik saygı düzeyinin yüksek olması son derece önemlidir. Bu nedenle ailelere geleceğimizin teminatı olan çocuklarımıza sevginin, saygının ve güvenin verildiği bir aile ortamı sağlamanın ne kadar önemli olduğu konusunda gerekli bilgiler verilmelidir. Bu nedenle kendine güven ve önemli oldukları duygusunu geliştirmek için okulda öğrencilere bu türden öğrenme yaşantıları geçirmelerini sağlayacak fırsatların sunulması önemlidir. Öğrenciler başarılı olduklarında, bu tür davranışlarını onay ve ödüller izlemeli, yeterli, başarılı, akıllı oldukları gösterilmelidir (Özyürek, 2001, 141). Öğretmen, öğrencileri küçük düşürecek davranışlardan kaçınmalı, her öğrencide biricik ve değerli olduğu hissini yaratmaya çalışmalıdır. Başkaları tarafından

saygılı davranılan öğrenciler, okulda daha mutlu olmakta, deneyimlerinden daha çok tatmin olmakta ve hedeflerini gerçekleştirmek için daha çok çalışmaktadır Aile, akran ve okul tarafından dışlanan çocuk ise, birçok olumsuz sosyal ve davranışsal risk taşımaktadır. Smith & Sandhu, 2004:287,293). Okullarda öğrencilerin benlik algısını yükseltmeye yönelik olarak sosyal faaliyetlerin arttırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Akbaba, S. (1988). Ana-baba tutumlarının bazı kişilik özellikleri üzerine etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksoy, C. A. (1992). Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Özsaygı ve Denetim Odağını Etkileyen Bazı Değişkenlerin İncelenmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Arıca, O. T. (1995). Üniversite Öğrencilerinde Saldırganlık, Benlik -Saygısı ve Denetim Odağı İlişkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baran, G.(1995). Çocuğun Başarısını Etkileyen Faktörler. Yaşadıkça Eğitim Sayı.38. 13-15.
- Başkara, V. S. (2002). Öz-Saygının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, (Yüksek Lisans Tezi, 2002), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 82-83.
- Bingöl G, Yılmaz T, Dalaklı F, Topal Ö, Şeker H. , Özmen Ç, Keçelgil H.T. (2009). “Bazı Değişkenler Açısından Öğrencilerin Benlik Saygıları ve Atılganlık Düzeylerinin İncelenmesi” Clinic Medicine Bilimsel ve Güncel Tıp Dergisi, Ocak-Şubat 2009, Cilt:5, Sayı:1 Sayfa,43-52.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç E., Akgün Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, E. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Carr, M., Borkowski, J. G., & Maxwell, S. E. (1991). Motivational Components Of Underachievement. Developmental Psychology, 21(1), 108-118.
- Chubb, N. H., Fertman, C. I., & Ross, J. L. (1997). Adolescent self esteem and locus of control: a longitudinal study of gender and age differences. Adolescence, 32(125):113-129.
- Çankaya, B.,(2007) Lise I. Ve II. Sınıf Öğrencilerinin Algılanan Benlik Saygısının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi Yayınlanmamış,Yüksek Lisans Tezi ,Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çetin, M., Sürmeli, A., ve Burkovik, Y. (1990). Liseli Ergenlerin Benlik Saygıları ve Ruhsal Durumlarını Etkileyen Faktörlerin Araştırılması. 26.Ulusal

- Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi, Dokuz Eylül Üniv. Tıp Fakültesi, İzmir, Gençlik Çalışmaları Posterleri, No 53.
- Çuhadaroglu, F. (1985). Gençlerde Benlik Saygısı İle İlgili Bir Araştırma. XXI. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Adana. S107-108.
- Demo, D. H., Small, S. A., & Williams, R. C. S. (1987). Family relations and the self-esteem of adolescent and their parents. *Journal of Marriage and the Family*, 49, 705-715.
- Durak, H. (1997). Ankara Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Özsaygısı Düzeyleri ile Denetim Odağı Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Duru, A. (1995). İlkokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygısı ile Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- El-Anzi, F. O. (2005) Academic Achievement And Its Relationship With Anxiety, Self-Esteem, Optimism, And Pessimism In Kuwaiti Students. *The Journal Social Behavior And Personality*. (http://Findarticles.Com/P/Articles/Mi_Qa3852/Is_200501/Ai_N9520814).
- Ergün, M. (1987). Eğitim ve Toplum, İnönü Üniversitesi Basımevi, Malatya.s.58-59
- Geçtan, E. (1984). İnsan Olmak.Varoluşun Bireysel ve Toplumsal Anlamı. Adam Yayıncılık, 131 s., İstanbul.
- Göktaş, M. (2008). İlköğretim Besinci Sınıf Öğrencilerinin Akademik Benlik Saygısı Düzeyleri İle Ders Başarıları Arasındaki İlişki, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Güngör, A. (1989). Lise Öğrencilerinin Özsaygı Düzeylerini Etkileyen Etmenler. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gür, A. (1996). Ergenlerde Depresyon ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Hechtman L., Weiss, G., & Perlman, T. (1980). Hyperactives as young adults: self-esteem and social skills. *Can J Psychiatry*, 25: 478- 483.
- Hoge, D. R., Smit, E. K., & Hanson, S. L. (1990). School experiences predicting changes in self-esteem of sixth and seventh grade students. *Journal of Educational Research*, 82(1), 117-127.
- İnanç, B. Y., Yerlikaya, E. E. (2008). Kişilik kuramları (1. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Kahriman, İ. (2005). Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Benlik Saygıları Ve Atılganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 9, (1).

- Karaaslan A. (1993). Öğrenci Hemşirelerin Benlik Saygısı Düzeyleri ve Bunu Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 9: 21-30. 50.
- Karagöllu, Ş. (1995). Anaokulu Eğitimi Almış ve Almamış İlkokul Öğrencilerinin Cinsiyet ve Sınıflarına Göre Okul Başarı Düzeyleri ile Öz Saygı Düzeylerinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Khanlou, N. (2004). Influences on adolescent self-esteem in multicultural Canadian secondary schools. Public Health Nurs, 21(5):404-411.
- Korkmaz, Mediha, Yetişkin Örneklem İçin Bir Benlik Saygısı Ölçeğinin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması, (Yüksek Lisans Tezi, 1996), Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 89-90
- Küçük, D. P. (2010). Müzik Öğretmeni Adaylarının Sınav Kaygısı, Benlik Saygısı ve Çalgı Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11 (3), 37.
- Onur, B. (1986). Gelişim Psikolojisi. İmge Yayınevi. Ankara
- Maşrabacı, S. (1994). Tülay, Hacettepe Üniversitesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, (Doktora Tezi, 1994), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 126-127
- Orbay, S. (1996). Psikiyatri Kliniğine Başvuran Çocuk ve Ergenlerde, Anne-Baba Tutumu, Benlik Kavramı ve Semptomlar Arasındaki İlişkinin Araştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir. S.51
- Otacıoğlu, G,S. (2009). Müzik Öğretmeni Adaylarının Benlik Saygısı Düzeyleri İle Akademik Ve Çalgı Başarılarının Karşılaştırılması, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 13 (2009), 141-150
- Orr, E., Dinur, B. (1995). Social Setting Effects on Gender Differences in Self – Esteem: Kibbutz and Urban Adolescence. 24 (1): 3 – 27.
- Öner, N. (1996). Piers-Harris'in Çocuklarda Öz-Kavramı Ölçeği El Kitabı. Türk Psikologlar Derneği.s.1
- Özcan, H. (1996). İlkokul Öğrencilerinin Özgüvenleri, Akademik Başarıları ve Anne- Baba Tutumları Arasındaki İlişkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özyürek, M. (2001). Sınıf yönetimi, Ankara, Karatepe Yayınları.
- Smith, C., Sandhu, D. S. (2004). Toward a positive perspective on violence prevention in schools: Building connections. Journal of Counseling & Development, 82 (3), 287 – 293.
- Pişkin, M., (1996). Türk ve İngiliz Lisesi Öğrencilerinin Benlik Saygısı Yönünden Karşılaştırılması. III. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi 15 – 16 Nisan 1996: Çukurova Üniversitesi, Adana. 21 – 35.

- Pişkin, M. (1997). Türk ve İngiliz lise öğrencilerinin benlik saygısı yönünden Karşılaştırılması. 3. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Kitabı. Adana: Çukurova Üniversitesi Yayınları.
- Pişkin, M. (2003). Özsaygı geliştirme eğitimi. (ed. Y. Kuzgun) İlköğretimde Rehberlik. Ankara: Nobel Yayınları, 95-123.
- Senemoğlu, N. (1997). Gelişim Öğrenme ve Öğretim. Ankara: Ertem Yayıncılık.s.60-62
- Sever, A. D., Hotun, N., Sabuncu, H. H., ve İşsever, H. (1991). İ. Ü. Florence Nightingale s Hemşirelik Yüksek Okulu. Hemşirelik Öğrencilerinin Benlik Saygıları ve Ruhsal Durumlarının Araştırılması. 1 – 8, İstanbul.
- Scott, C.G., Murray, G.C., Mertens, C., & Dustin, R. (1996). Student self-esteem and the school system: Perceptions and Implications, Journal of Educational Research, 89, 5, 286-292.
- Slee, P. T. (1995). Peer Victimization and Its Relationship to Depression amog. Australian Primary School Students. Journal of Personality and Individual Differences, 18, 57 – 62.
- Suveren, S. (1995). Jimnastik Sporunun Yarışmacı Jimnastikçilerin Benlik Saygısı Üzerine Etkisi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1995), Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, s. 67
- Tarhan, S. (1995). Lise Öğrencilerinin beden İmajlarından Hoşnut Olma Düzeylerinin Özsaygıları ve Akademik Başarıları Üzerindeki Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Wiggins JD. Self-esteem, earned grades, and television viewing habits of students. School Counselor. 1987;35(2):128–133.
- Wilson, J. & Fasko, D. (1992). Self Esteem, Achievement, and Career Choices Of Rural Student. Journal of Humanistic Education And Development, 30, 131-138.
- Woodward, P. G. & Suddick, D. E. (1992). Self – Esteem of Older Adult Colege Students. Perceptual and Motor Skills. Vol: 74 (1) , 193 – 194, IL.
- Yalım, F. E. (2001). Yüksekokul Öğrencilerinde Benlik Saygısının Akademik Başarı Ve Ana-Baba İle İletişime Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Yapıcı, Asım.(2007). Ruh Sağlığı ve Din: Psiko-Sosyal Uyum ve Dindarlık, Adana 2007, s. 297
- Yılmaz, S., Ekinci, M. (2001). Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinde Benlik Saygısı ve Atılganlık Düzeyi Arasındaki İlişki, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu, 4(2).
- Yörükoğlu, A. (1998). Gençlik Çağı:10.Basım, İstanbul, Özgür Yayınları, s.105.
- Yüksekkaya, S,(1995). Üniversite Öğrencilerinde Benlik Saygısının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, (Yüksek Lisans Tezi, 1995), Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, s. 81

Extended Abstract

Objective: The purpose of this study is to find out whether general self-esteem levels of primary school second-level students differentiate in terms of student success and some variables such as gender, age, number of siblings and location of school. Self-esteem is a term used in psychology to reflect a person's overall emotional evaluation of his or her own worth. It is a judgement of oneself as well as an attitude toward the self. The most important thing to know about self-esteem is that it means seeing yourself in a positive way that's realistic, which means that it's the truth. There are several variables that describe the General success in the process of teaching students. General this is including self – esteem. Assessed according to the success of human culture in which we live. The comments could affect individuals ' self-esteem as the name suggests has many features power. It also can influence students to research some variables and self –esteem

Methods: Research data was collected by Self-esteem scale and Achievement Assessment Test (AAT) scale. The research was designed in accordance with general screening model. The study group of the research was 2000 students – 978 girls and 1022 boys – studying at different schools in Konya. Students participated in the study were selected through a random sampling method. Students took part in the study by completing the online questionnaires stored on the database.

Findings: self-esteem of primary school students differentiated significantly according to the location of school and that students living in metropolises had significantly higher self-esteem scores than those of students living in villages. General self-esteem of primary school students differentiated with respect to gender, that is, self-esteem levels of girls were significantly higher compared to boys. General self-esteem scores of students did not significantly differentiate according to the number of siblings and their achievement motive scores did not significantly differentiate in terms of grade level.

Conclusion: Another finding from the research showed a significant positive relationship between general self-esteem and AAT scores of students.